

Програма навчання працівників Радехівського надлісництва з питань лісової сертифікації

1. Загальні положення

Дана програма розроблена відповідно до наказу Державного спеціалізованого господарського підприємства "Ліси України" (філія "Карпатський лісовий офіс") щодо підготовки персоналу Радехівського надлісництва для забезпечення дотримання Принципів та Критеріїв FSC.

2. Мета навчання

- Підвищення рівня знань працівників щодо міжнародних стандартів лісової сертифікації FSC.
- Забезпечення відповідності господарських заходів принципам сталого лісокористування.
- Формування навичок ідентифікації та збереження особливо цінних екосистем.
- Попередження незаконних рубок, збору рідкісних видів рослин і тварин.
- Впровадження екологічно відповідального та соціально орієнтованого лісового господарства.

3. Тематика навчальних модулів

Модуль 1: Вступ до FSC

Цей модуль присвячений основам лісової сертифікації FSC, її значенню та впливу на лісове господарство.

- Основи лісової сертифікації: що таке FSC і як вона працює?
- Чому важлива сертифікація FSC? Переваги для підприємств, місцевих громад та довкілля.
- Законодавчі вимоги щодо лісової сертифікації FSC в Україні та світі.

1. Що таке FSC і як вона працює?

FSC (Forest Stewardship Council, Лісова Опікунська Рада) – це міжнародна неурядова організація, яка встановлює стандарти відповідального лісокористування. Вона забезпечує сертифікацію лісових підприємств, що відповідають екологічним, соціальним та економічним критеріям сталого управління лісами.

FSC працює за принципом незалежної оцінки, тобто підприємства проходять аудит сертифікаційними органами, які підтверджують їх відповідність стандартам FSC. Важливим елементом є також простежуваність деревини – продукція з сертифікованого лісу отримує спеціальне маркування FSC, що гарантує споживачам відповідальне походження деревини.

2. Чому важлива сертифікація FSC?

Сертифікація FSC є важливою з кількох причин:

- **Для довкілля:** зменшується негативний вплив на природні екосистеми, зберігається біорізноманіття та відновлюваність лісів.
- **Для підприємств:** забезпечує вихід на міжнародні ринки, підвищує конкурентоспроможність продукції, дозволяє отримати вигідніші умови продажу.

- **Для місцевих громад:** сприяє соціальній відповідальності лісового господарства, забезпечує дотримання прав місцевих громад, створює нові робочі місця.
- **Для споживачів:** гарантує, що деревина походить із лісів, якими керують відповідально та сталим способом.

3. Законодавчі вимоги щодо лісової сертифікації FSC в Україні та світі

FSC є добровільною сертифікацією, проте її вимоги тісно переплітаються з міжнародними та національними екологічними нормами.

В Україні діють наступні ключові нормативні документи, що впливають на сертифікацію FSC:

- **Лісовий кодекс України**, який визначає правила ведення лісового господарства.
- **Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»**, що регламентує збереження природних ресурсів.
- **Міжнародні угоди**, такі як Паризька угода з питань клімату, що передбачає відповідальне використання природних ресурсів.

Сертифікація FSC доповнює ці норми, встановлюючи більш жорсткі стандарти відповідального лісокористування. Підприємства, які отримують FSC-сертифікат, повинні регулярно підтверджувати свою відповідність вимогам шляхом проходження незалежних аудитів.

Модуль 2: Вплив лісового господарства на довкілля

Цей модуль розглядає екологічні аспекти ведення лісового господарства.

- Як господарська діяльність впливає на екосистеми? Огляд позитивних і негативних впливів.
- Методи збереження лісових ресурсів: стале лісокористування та біологічне різноманіття.
- Специфіка природоохоронних зон: як правильно визначати території, що потребують захисту?

1. Як господарська діяльність впливає на екосистеми?

Лісове господарство може чинити як позитивний, так і негативний вплив на екосистеми.

Позитивний вплив:

- Відновлення лісів шляхом створення нових насаджень.
- Охорона біорізноманіття завдяки запровадженню природоохоронних заходів.
- Регулювання водного режиму, що зменшує ризики ерозії ґрунтів.
- Впровадження вибіркового рубки, які сприяють збереженню цінних деревостанів.

Негативний вплив:

- Суцільні рубки можуть призводити до деградації лісів та втрати біорізноманіття.
- Погіршення водного балансу через вирубку лісів, що впливає на водозабірні території.
- Забруднення ґрунтів і водних ресурсів через використання техніки та хімікатів.
- Фрагментація лісових екосистем, що впливає на міграцію диких тварин.

2. Методи збереження лісових ресурсів

Щоб зменшити негативний вплив господарської діяльності, застосовуються різні методи:

- **Сталий лісокористування:** ведення лісового господарства відповідно до екологічних та економічних принципів.
- **Біологічне різноманіття:** збереження рідкісних та червонокнижних видів тварин і рослин.
- **Вибіркові рубки:** методи, що передбачають залишення частини дерев на ділянці для відновлення лісу природним шляхом.
- **Заборона суцільних рубок у екологічно чутливих місцевостях.**
- **Лісовідновлення та лісорозведення:** висаджування молодих дерев на вирубаних територіях або деградованих землях.
- **Контроль ерозійних процесів:** запобігання вирубці лісів у водозбірних басейнах річок та інших вразливих зонах.

3. Специфіка природоохоронних зон

Природоохоронні зони створюються для збереження унікальних екосистем та середовищ існування видів, що перебувають під загрозою зникнення. Вони поділяються на кілька категорій:

- **Природно-заповідний фонд:** території, що мають особливу екологічну, наукову або історичну цінність (заповідники, заказники, національні парки).
- **Буферні зони:** ділянки навколо природоохоронних територій, де обмежується господарська діяльність.
- **ОЦЗ (особливо цінні для збереження):** території, важливі для збереження рідкісних видів та природних процесів.
- **Лісові екологічні коридори:** ділянки, що забезпечують переміщення тварин між природними зонами.

Лісове господарство має адаптувати свою діяльність відповідно до статусу природоохоронних зон, обмежуючи використання техніки, зменшуючи втручання у природні процеси та впроваджуючи заходи щодо їх охорони.

Модуль 3: Методи моніторингу лісів

Цей модуль фокусується на практичних методах контролю за станом лісів.

- Як проводити моніторинг стану лісів? Основні методики та технології.
- Виявлення незаконних рубок та порушень. Як ідентифікувати та запобігати незаконним діям?
- Огляд сучасних технологій для моніторингу: використання дронів, супутникових знімків та геоінформаційних систем (ГІС).

Цей модуль фокусується на практичних методах контролю за станом лісів.

- **Як проводити моніторинг стану лісів?**

Моніторинг лісів передбачає систематичне спостереження за їхнім станом для оцінки впливу природних та антропогенних факторів. Основні методи:

- Візуальні обстеження (оцінка стану дерев, підліску, ґрунту, водних ресурсів).
- Лісопатологічні обстеження (визначення шкідників, хвороб, уражених територій).
- Закладення пробних площ для довгострокового моніторингу змін.

- **Виявлення незаконних рубок та порушень. Як ідентифікувати та запобігати незаконним діям?**
 - Використання патрулювання лісовою охороною.
 - Використання фото- і відеофіксації підозрілих дій у лісі.
 - Аналіз даних супутникового моніторингу для виявлення несанкціонованих вирубок.
 - Залучення громадськості до спостережень і повідомлень про порушення.
- **Огляд сучасних технологій для моніторингу**
Новітні технології відіграють важливу роль у покращенні контролю за лісами:
 - Використання безпілотних літальних апаратів (дронів) для фіксації стану насаджень.
 - Супутниковий моніторинг для аналізу змін у лісовому покриві.
 - Геоінформаційні системи (ГІС) для картографування та аналізу лісових ресурсів.
 - Впровадження автоматизованих систем звітності та обліку лісового фонду.

Модуль 4: Документальне забезпечення FSC

Цей модуль охоплює адміністративні аспекти сертифікації.

- Як вести документацію відповідно до стандартів FSC? Види та вимоги до звітності.
- Вимоги до звітності: як правильно оформлювати та подавати звіти?
- Організація перевірок та аудитів: підготовка підприємства до зовнішніх аудитів сертифікації.
- **Як вести документацію відповідно до стандартів FSC?**
Ведення документації є важливим компонентом сертифікації FSC. Основні вимоги включають:
 - Регулярне оновлення звітів про стан лісових ресурсів.
 - Ведення картографічних матеріалів для моніторингу змін у лісах.
 - Дотримання стандартів прозорості та доступності даних.
- **Вимоги до звітності: як правильно оформлювати та подавати звіти?**
Звіти щодо відповідності стандартам FSC повинні включати:
 - Детальний опис проведених заходів із лісоуправління.
 - Інформацію про вжиті заходи щодо охорони довкілля.
 - Відповідність соціальним і трудовим стандартам FSC.
- **Організація перевірок та аудитів: підготовка підприємства до зовнішніх аудитів сертифікації**
 - Аудити проводяться незалежними сертифікаційними органами, які перевіряють відповідність стандартам FSC.
 - Підприємство повинно мати готові документи щодо всіх аспектів ведення лісового господарства.
 - Проведення внутрішніх перевірок перед зовнішнім аудитом для виявлення недоліків.
 - Робота із зацікавленими сторонами, включаючи місцеві громади та екологічні організації.

4. Формати навчання

- Лекції та семінари.

- Практичні тренінги у польових умовах.
- Ознайомчі візити до сертифікованих лісгоспів.
- Дискусії та обговорення проблемних питань.
- Онлайн-курси та дистанційне навчання.

5. Оцінка результатів навчання

- Проведення перевірки знань учасників.
- Аналіз результатів навчання та коригування програми при необхідності.

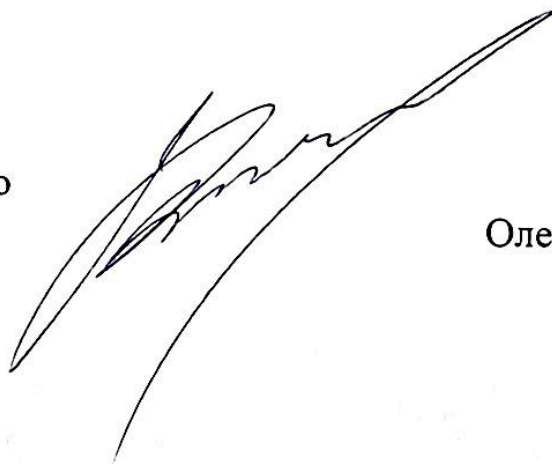
6. Відповідальні особи

- Відповідальний за сертифікацію Радехівського надлісництва.
- Представники ДП "Ліси України".
- Інженери лісового господарства та з охорони та захисту лісу.

7. Терміни проведення

Навчання буде проводитися протягом року, з обов'язковою участю всіх відповідальних працівників надлісництва.

Начальник Радехівського
надлісництва

Олег КУШИНСЬКИЙ